

DoeMee Onderzoek 2024

*REKENKAMER
PEKELA*

Energiebesparings- plicht en Informatieplicht Energiebesparing

VOORGELEGD DOOR
Rekenkamer Pekela
d.d. 5 december 2024

Gemeente Pekela

Rekenkamer Westerwolde

Groningen, 5 december 2024

Geachte leden van de raad,

Bij deze biedt de Rekenkamer Westerwolde u de rapportage aan van het DoeMee-onderzoek 2024 naar de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing.

Dit onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met de Vereniging van Rekenkamers (VVR) en geeft inzicht in hoe gemeenten, en specifiek de gemeente Westerwolde, evenals provincies en omgevingsdiensten, toezicht houden op en handhaving geven aan deze verplichtingen.

De rapportage bestaat uit verschillende documenten die in twee delen zijn onderverdeeld:

1. **Het bestuurlijke rapport:** *DoeMee-onderzoek 2024: Energiebesparingsplicht en de Informatieplicht Energiebesparing*, inclusief een benchmark voor de gemeente Pekela. Hierin worden de resultaten van de gemeente Pekela afgezet tegen de algemene landelijke bevindingen. Daarnaast is de eerste reactie van het College opgenomen in de vorm van een bestuurlijk wederhoor.

Deze documenten vormen volgens de Rekenkamer een solide basis voor een goed gesprek tussen uw Raad en de Rekenkamer en, in het verlengde daarvan, een constructieve gedachtewisseling tussen Raad en College.

2. **De basistekst van het onderzoek:** Het rapport *DoeMee-onderzoek 2024: Energiebesparingsplicht en de Informatieplicht Energiebesparing* is bestemd voor raadsleden die zich breder willen verdiepen in de huidige stand van zaken rond deze verplichtingen. Dit rapport biedt een breder en dieper inzicht in hoe dit onderwerp binnen Nederlandse gemeenten in het algemeen zijn georganiseerd.

Wij hopen dat deze rapportage bijdraagt aan een waardevolle discussie en verdere stappen in het toezicht op en de naleving van de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing.

Met vriendelijke groet,

Joop Roebroek
Voorzitter Rekenkamer Pekela

Rekenkamer Pekela

Bestuurlijk Rapport DoeMee onderzoek 2024

Energiebesparingsplicht en Informatieplicht Energiebesparing

November 2024

Colofon

Samenstelling Rekenkamer Pekela

Voorzitter: Joop Roebroek

Leden: Jan Dirk Gardenier
Martijn Broekhuizen

Secretaris: Hanneke van Barneveld

Telefoon: 0599-320220

E-mail: rekenkamer@pekela.nl

Inleiding

Dit bestuurlijk rapport geeft kort zicht op de achtergrond en doel van het onderzoek, de belangrijkste uitkomsten en de conclusies en aanbevelingen waartoe dit onderzoek aanleiding geeft. Deze rapportage wordt begeleid door een benchmark aan de hand waarvan de specifieke situatie in Pekela wordt afgezet tegen het algemene beeld van de deelnemende gemeenten. Daarbij zijn de passages die over Pekela gaan als **blauwe tekst** opgenomen.

De Rekenkamer gaat ervan uit dat deze beide documenten de gemeenteraad voldoende inzicht geeft in de stand van zaken inzake het toezicht en de handhaving in het kader van de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing.

Voor een meer diepgaande analyse, en kennisname van de het geheel van uitkomsten van het onderzoek verwijst de Rekenkamer naar de twee bijlagen van dit bestuurlijk rapport te weten:

1. het *DoeMee onderzoek 2024. Energiebesparingsplicht en Informatieplicht Energiebesparing. Eindrapportage voor de vereniging van Rekenkamers*, met de volledige informatie voor gemeenten, provincies en Omgevingsdiensten.
2. Het meer uitgebreide rapport van de Rekenkamer zelf, *Rapportage Gemeente Pekela*, waarin het beeld voor de deelnemende gemeenten wordt geschetst, met een meer specifieke schets van de situatie in Pekela.

3. De achtergrond en het doel van het onderzoek

In het DoeMee-onderzoek 2024 doen in totaal 109 rekenkamers onderzoek naar de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing, op initiatief en onder begeleiding van de Vereniging van Rekenkamers (VVR). De uitkomsten van dit DoeMee-onderzoek bieden inzicht in de manier waarop gemeenten, provincies en Omgevingsdiensten toezicht en handhaving op deze plichten hebben georganiseerd en wat de resultaten hiervan zijn.

Om de uitkomsten van het onderzoek goed te kunnen duiden, is inzicht in de werking en organisatie van de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing nodig.

In het kort:

- Energiebesparingsplicht: bedrijven en instellingen die jaarlijks meer dan 50.000 kWh stroom of 25.000 m3 aardgas gebruiken, zijn verplicht energiebesparende maatregelen te nemen. Het gaat hierbij specifiek om investeringen die zij binnen vijf jaar kunnen terugverdienen.

- Informatieplicht energiebesparing: bedrijven en instellingen zijn verplicht eens in de 4 jaar actief informatie te verstrekken aan hun Omgevingsdienst over de energiebesparende maatregelen die zij hebben genomen. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) beheert het digitale loket waarmee bedrijven dit aan hun Omgevingsdienst laten weten. Het is de Omgevingsdienst die het toezicht op de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing uitvoert in opdracht van het bevoegd gezag.

4. De belangrijkste uitkomsten van het onderzoek

De gemeenten

De belangrijkste uitkomsten voor de gemeenten in het algemeen luiden:

- Voor het overgrote deel van de gemeenten, *Pekela inbegrepen*, zijn de taken en rollen van de gemeente en de Omgevingsdienst met betrekking tot het toezicht op de energiebesparings- en informatieplicht op dit moment duidelijk.
- Bij meer dan driekwart van de gemeenten (77%) is de opdracht op toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht aan de Omgevingsdienst in de begroting opgenomen, meestal onder het overkoepelende onderwerp ‘Omgevingsdiensten’.¹ Hierbij is dus niet specifiek onderscheid gemaakt naar de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing, maar is die taak onder één noemer samengebracht met andere taken die bij de Omgevingsdienst belegd zijn.

Pekela: De opdracht tot toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht aan de Omgevingsdienst, zoals dat voor de meerderheid van de gemeenten geldt, is opgenomen in de begroting, en wel onder het overkoepelende onderwerp ‘Omgevingsdiensten’. (zoals 39% van de gemeenten die de opdracht in de begroting hebben opgenomen). In 2019 is middels een schriftelijke opdrachtverlening een opdracht verleend. In de jaren daarna zijn de taken, voor zover mogelijk (personeelstekort en corona) conform deze opdracht uitgevoerd. Vanaf 1 juli 2024 zijn deze taken onderdeel van het basistakenpakket van Omgevingsdiensten. De Omgevingsdienst Groningen geeft in haar nieuwe trajectplan aan het initiatief te nemen tot het uitwerken van een concrete opdracht vanuit de gemeente te nemen. Voor de uitvoering van het basispakket is – voor het geheel aan taken – één budget opgenomen in de begroting. Daarbij wordt geen geld apart geoormerkt voor het toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht.

- Er wordt door 80% van de gemeenten gestuurd op de taken van de Omgevingsdienst. Dit gebeurt meestal op basis van voortgangsrapportages, periodieke overleggen over, of evaluatie van, de voortgang. Bij 61% van de gemeenten zijn er ook formeel

¹ Een Omgevingsdienst is een Nederlandse overheidsinstantie die zorg draagt voor regionale vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu en de fysieke leefomgeving. Opdrachtgevers en eigenaars van de Omgevingsdiensten zijn de provincies en gemeenten.

afspraken gemaakt over de monitorings- en verantwoordingsinformatie met betrekking tot de energiebesparingsplicht.

In 46% van de gemeenten zijn hier ook kritische prestatie indicatoren (KPI's) aan verbonden, zoals het aantal bedrijven dat wordt bezocht en de daarbij behorende controles. In een even groot deel (46%) van de gemeenten gebeurt dit overigens niet.

Pekela: De gemeente stuurt niet expliciet op de taken inzake toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht van de Omgevingsdienst. Er bestaan geen formele afspraken over de aard en frequentie van monitorings- en verantwoordingsinformatie met betrekking tot de energiebesparingsplicht. De informatievoorziening maakt deel uit van de periodieke rapportages van de Omgevingsdienst Groningen. Er zijn evenmin afspraken gemaakt over doelstellingen, zoals het aantal bedrijven dat wordt bezocht en de daarbij behorende controles (KPI's). Wel bestaat een afspraak over het aantal jaarlijkse controles.

- De rapportages die de gemeenten ontvangen, worden door 38% van de gemeenten van goede kwaliteit bevonden. In 39% van de gevallen bevatten de rapportages geen of niet voldoende adequate informatie. In het geval rapportages geen adequate informatie leveren, geven gemeenten in de toelichting aan dat er bijvoorbeeld geen specifieke gemeentelijke kengetallen geleverd worden en/of de informatie globaal is. Daarnaast geven meerdere gemeenten aan dat de rapportages geen inzicht geven in de behaalde resultaten, zoals de hoeveelheid gerealiseerde energiebesparing en de toegevoegde waarde van handhaving.

Pekela: De informatie blijft beperkt tot erg summiere cijfers over advisering, toezicht en controles. De gemeente krijgt wel jaaroverzichten, maar die bevatten inzake de energiebesparingsplicht als niet echt inhoudelijke informatie. Dat blijft beperkt tot wat cijfers over advisering, toezicht en controles.

- Ongeveer een kwart (26%) van de gemeenten vervult zelf ook nog taken. Drie gemeenten geven bijvoorbeeld aan dat zij eigen toezichthouders hebben die toezien op de bedrijven die niet binnen het takenpakket van de Omgevingsdienst vallen. Eén van deze gemeenten geeft hierbij aan dat zij energiegegevens opvraagt die de Omgevingsdienst kan gebruiken voor toezicht en handhaving op de verplichtingen. Een aantal gemeenten geeft aan het toezicht op kantoorgebouwen die over minimaal energielabel C dienen te beschikken, zelf uit te voeren. Daarnaast zijn er twee gemeenten die toezicht en handhaving op de verplichtingen ook na 1 juli 2023 nog zelf uitvoeren.

Pekela: De gemeente geeft zelf geen invulling aan toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht energiebesparing, naast de taken die bij de Omgevingsdienst zijn belegd sinds 1 juli 2023.

- Ruim een kwart van de gemeenten (27%) geeft aan dat er wel eens vragen of opmerkingen vanuit de gemeenteraad zijn geweest. Vragen gingen bijvoorbeeld over de werkwijze, de voortgang van de uitvoering van de werkzaamheden (aantal controles, naleefgedrag) en de bereikte resultaten. De

meeste van de vragen over de bereikte resultaten gingen over de gerealiseerde CO₂-reductie, over de hoeveelheid controles en naleefgedrag en het type uitgevoerde maatregelen.

Voor de gemeente Pekela geldt dat er vanuit de raad nooit vragen gekomen over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht door de Omgevingsdienst. In de gemeenteraad van Pekela zijn nooit opmerkingen gemaakt, of vragen gesteld over de bereikte resultaten, zoals reductie CO₂ en vermindering verbruik van gas en elektriciteit.

De provincies

Het algemene beeld voor de provincies komt in grote lijnen overeen met het beeld van de gemeenten. In de algemene rapportage van het onderzoek wordt niet gerapporteerd over de afzonderlijke provincies.

De Omgevingsdiensten

- De Omgevingsdiensten geven allemaal aan (gedeeltelijk) zicht te hebben op de bedrijven en instellingen die vallen onder de energiebesparings- en informatieplicht. Ook melden zij vrijwel allemaal (98%) gedeeltelijk of volledig zicht te hebben op het aantal bedrijven en instellingen dat zich aan de informatieplicht energiebesparing houdt.
- Controles bij bedrijven of instellingen vinden meestal plaats op basis van specifieke energiecontroles of algemene milieucontroles aan de hand van de erkende maatregelenlijst. Daarbij neemt de energiebesparingsplicht vaak slechts een ondergeschikte plaats in.
- Omgevingsdiensten geven aan dat het aantal controles per jaar wordt bepaald in afstemming met de gemeente/provincie en afhankelijk is van het budget dat de gemeente/provincie beschikbaar stelt voor energietoezicht- en handhaving. Ook de beschikbare capaciteit, het aantal energiebesparing plichtige bedrijven en de beschikbaarheid van aanvullende middelen (VUE-regeling, SPUK-gelden) zijn onderdeel van de afweging.
- Van 2019 tot en met 2023 is een intensivering in het aantal controles zichtbaar van 1.520 in 2019 tot 6.790 in 2023 (voor 110 gemeenten). Ook het aantal ingezette uren is in deze periode gestegen van 18.863 tot 40.550 (voor 89 gemeenten). Het aantal bedrijven in het gebied en het aantal controles dat plaatsvindt zijn bepalend voor hoe lang een Omgevingsdienst bezig is om het hele bedrijvenbestand te controleren. Een groot deel van de Omgevingsdiensten (44%) geeft aan tussen de 5 en 10 jaar nodig te hebben om alle bedrijven en instellingen te controleren op de energiebesparings- en informatieplicht. Een iets kleinere groep (36%) geeft aan tussen de 2 en 5 jaar nodig te hebben.
- Het aantal geconstateerde overtredingen stijgt over de jaren heen van 391 in 2019 tot 3.300 in 2023 (voor 54 gemeenten).
- Meer dan de helft van de Omgevingsdiensten (55 procent) geeft aan geen zicht te hebben op het energiebesparingspotentieel van bedrijven en instellingen in de

betreffende gemeente of provincie. In ongeveer een kwart (26%) van de gevallen hebben Omgevingsdiensten op andere wijze zicht op het energiebesparingspotentieel.

Zo baseert een aantal Omgevingsdiensten het besparingspotentieel van 9% op gasverbruik en 10% op elektriciteitsverbruik op eigen onderzoek of worden landelijke richtlijnen gehanteerd.

- De Omgevingsdienst Groningen heeft zes jaar geleden met subsidie van de Provincie Groningen een traject voor energiebesparing opgestart. Leden van de dienst, met verstand van energithema's gingen in bij bedrijven langs en maakten met de ondernemers afspraken over wat zij konden doen aan besparing van energie. Dat betrof een vrij beperkte bedrijvenlijst en een kleine opdracht. Op de lijst van Pekela stonden zo'n twintig bedrijven. Destijds is er ook contact geweest de gemeente. Vervolgens heeft de Provincie die (tijdelijke) subsidie gestopt. Vanaf dat moment is de energiebesparingsplicht, ook al vanwege corona en allerlei budgettaire redenen niet langer expliciet in de jaaropdracht meegenomen.
- Tussen 2021 en 2024 heeft de Omgevingsdienst Groningen op gemeentelijk niveau weinig activiteiten ondernomen. De Provincie heeft wel nog een eigen opdracht aan de dienst verleend, en ook de gemeente Groningen heeft zelfstandig initiatieven genomen. In de gemeente Pekela zijn in die tijd nauwelijks meer activiteiten uitgevoerd.
- Die situatie verandert vanaf het moment dat de Rijksoverheid de SPUK (Specifieke Uitkering) voor energiebesparing lanceert. Het Rijk ziet in dat de doelstellingen inzake energiebesparing niet gehaald worden. Deze specifieke uitkering maakt het de Omgevingsdienst mogelijk de personele bezetting stevig uit te breiden. Op dit ogenblik wordt de laatste hand gelegd aan een nieuw trajectplan om de toezichtsfunctie van de Omgevingsdienst binnen de provincie sterker te verankeren. Onderdeel van dat plan vormt onder meer het initiëren van het nader concretiseren van de gemeentelijke opdrachten voor het toezicht en de handhaving van de energiebesparingsplicht en informatieplicht.

5. Algemene conclusies

- Het Rijk heeft inmiddels door middel van subsidieregelingen fors ingezet op de organisatie van het toezicht en de handhaving van de energiebesparingsplicht en informatieplicht. De SPUK-regelingen en subsidies vanuit provinciale akkoorden van de afgelopen jaren hebben opschaling in de uitvoering mogelijk gemaakt. Dit is ook terug te zien in de uitkomsten, waarin het aantal controles tussen 2019 en 2023 fors is toegenomen.
Omgevingsdiensten hebben door aanvullende financiering bijvoorbeeld energieteams kunnen oprichten en het aantal controles kunnen opschalen. De toegekende middelen vanuit het Rijk en de aanvullende subsidies vanuit een aantal provincies dragen echter een tijdelijk karakter waardoor het moeilijk is om continuïteit in de uitvoering te houden.
- Het zicht op de vraag welke bedrijven aan de verplichtingen moeten voldoen is beperkt en het kost veel capaciteit dat te verbeteren.

Daarnaast geven de Omgevingsdiensten aan zicht te krijgen op het energieverbruik van bedrijven en instellingen via netbeheerders een belangrijke bijdrage kan leveren aan het in beeld brengen van bedrijven die aan de verplichtingen moeten voldoen. Dat maakt het tevens mogelijk om de energiebesparing structureel te monitoren.

- Een belangrijk knelpunt in het toezicht en de handhaving vormt de complexe wet- en regelgeving. Die complexiteit kost veel tijd omdat het voor de Omgevingsdiensten moeilijk is de juiste mensen te vinden en op te leiden. Energiecontroles zijn veel complexer van aard dan de gemiddelde controles.
- Gemeenten en provincies geven aan dat informatie over de totaal gerealiseerde energiebesparing en het energiebesparingspotentieel in veel gevallen ontbreekt. Dat inzicht zou het beter mogelijk maken te bepalen wat de inspanningen op toezicht en handhaving uiteindelijk opleveren.

De Algemene Rekenkamer voegt aan deze onderzoeksbevindingen nog drie meer specifieke kanttekeningen toe:

- De opbrengsten van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht blijven fors achter bij de doelstellingen of streefwaarden van het kabinet. De doelstelling ging in 2013 – 2014 (vanuit het Energieakkoord) uit van een 35 PJ energiereductie uit. In de Klimaat en Energie Verkenning van 2020 wordt daarentegen ingeschat dat ca. 7 PJ energie is bespaard in 2020.
- Voor zover hier zicht op is, voldoen bedrijven sinds 2008 structureel niet (volledig) aan de energiebesparingsplicht en informatieplicht. Het doel van 100% naleving onder bedrijven die onder de energiebesparingsplicht vallen, wordt daarmee niet gehaald.
- Ook de doelen op het gebied van handhaving van de energiebesparingsplicht lijken ook niet te worden gehaald. Het doel bedrijven eens per 4 jaar te bezoeken en te controleren wordt in de praktijk verre van bereikt. Het jaarlijks aantal uitgevoerde controles blijft sterk achter.
- Uit verschillende evaluaties blijkt dat Omgevingsdiensten onvoldoende functioneren en niet goed geëquipeerd zijn hun taken uit te voeren. Financieel zijn er daarnaast onvoldoende middelen beschikbaar om het gewenste aantal jaarlijkse controles uit te voeren.

6. Conclusies en aanbevelingen voor de gemeente Pekela

Conclusie 1:

- *De gemeente heeft de opdracht tot toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht in algemene zin ondergebracht onder het overkoepelende onderwerp 'Omgevingsdiensten'. Er is geen sprake van een expliciet geformuleerde opdracht, maar er wordt vanuit gegaan dat deze taken onderdeel uitmaken van de basistaak van de Omgevingsdienst. Voor de uitvoering van het basispakket is – voor het geheel aan taken – één budget opgenomen in de begroting. Daarbij wordt geen geld apart geormerkt voor het toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht. De gemeente geeft verder zelf geen invulling aan toezicht en handhaving, naast de taken die bij de Omgevingsdienst zijn belegd sinds 1 juli 2023.*

Aanbeveling 1:

- *Het verdient aanbeveling de opdracht tot toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht, alsmede de budgettaire kaders daartoe, explicieter in de begroting op te nemen. In het verlengde daarvan kan de gemeente in het kader van het bredere milieubeleid in samenspraak met de Omgevingsdienst nadere invulling geven aan de opdracht tot toezicht en handhaving. De Omgevingsdienst Groningen is immers in haar nieuwe trajectplan voornemens daartoe het initiatief te nemen.*

Conclusie 2:

De gemeente stuurt niet expliciet op de taken inzake toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht van de Omgevingsdienst. Er bestaan geen formele afspraken over de aard en frequentie van monitorings- en verantwoordingsinformatie met betrekking tot de energiebesparingsplicht. Er zijn ook nauwelijks afspraken gemaakt over doelstellingen (KPI's).

Aanbeveling 2:

Het verdient aanbeveling als gemeente zelf sterker te sturen op de taken inzake toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht van de Omgevingsdienst. In het kader van het bredere milieubeleid, is het goed in samenspraak met de Omgevingsdienst Groningen afspraken te maken over de monitorings- en verantwoordingsinformatie met betrekking tot de energiebesparingsplicht. In dat kader kunnen ook meer concrete, in termen van KPI's, afspraken worden gemaakt over specifieke doelstellingen/taken, zoals het aantal bedrijven dat jaarlijks wordt bezocht en de daarbij behorende controles. Wellicht dat de gemeente ook, in samenspraak met de Omgevingsdienst, activiteiten kan ontwikkelen, bijvoorbeeld voorlichtingsbijeenkomsten voor ondernemers (zoals de gemeente in het verleden al deed), bij bedrijvenbezoeken actief te communiceren, te stimuleren en te adviseren inzake de energiebesparingsplicht, en controles van de Omgevingsdienst op de voet te volgen.

Conclusie 3:

- *De gemeente heeft met de Omgevingsdienst Groningen geen afspraken gemaakt over de monitorings- en verantwoordingsinformatie met betrekking tot de energiebesparingsplicht. De gemeente krijgt weliswaar jaaroverzichten, maar die overzichten bevatten niet echt inhoudelijke informatie over de energiebesparingsplicht. Dat blijft beperkt tot erg summiere cijfers over advisering, toezicht en controles. Deze summiere jaarrapportage leidt niet tot reacties vanuit de raad.*

Aanbeveling 3:

- *Het verdient aanbeveling striktere afspraken met de Omgevingsdienst Groningen te maken, gericht op meer inhoudsvolle informatie inzake de energiebesparingsplicht. Het is raadzaam, dat in het kader van het bredere milieubeleid, het energiebesparingsbeleid explicieter onder de aandacht te brengen van/te bespreken met de gemeenteraad.*

Aanbeveling 4:

- *De gemeenteraad kan in het dossier energiebesparingsplicht ook zelf meer initiatief nemen door expliciet te sturen op de informatievoorziening van en afspraken met de Omgevingsdienst. Zo is in een van de deelnemende gemeenten een motie aangenomen om zo snel mogelijk, maar uiterlijk voor 1 april 2023, met de Omgevingsdienst te bespreken de controle en handhaving van beide verplichtingen te intensiveren, inzicht te verstrekken in het aantal gebouwen dat moet voldoen aan de informatieplicht binnen de gemeenten en de gemeenteraad elk half jaar te informeren over de voortgang (aantal bedrijven dat voldoet).*

Aan de rekenkamer

Uw kenmerk:
Zaaknummer:
Start zaak: 18 november 2024
Behandeld door: Fysiek
E-mail adres: info@pekela.nl
Tel. Nummer: 0597-617555
Datum: 18 november 2024
Bijlagen: geen
Verzenddatum:

Betreft: DoeMee onderzoek Energiebesparingsplicht en Informatieplicht Energiebesparing

Geachte heer/mevrouw,

U heeft ons de stukken van het DoeMee- onderzoek toegezonden met het verzoek om daar op te reageren. In het DoeMee-onderzoek hebben in totaal 109 rekenkamers onderzoek naar de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing gedaan. In de meegezonden bestanden worden de belangrijkste algemene (landelijke) bevindingen van het onderzoek en de specifieke uitkomsten voor de gemeente Pekela is beschreven.

Wat ons betreft nemen wij de eerste drie aanbevelingen van de rekenkamer over. De raad kan de beide verplichtingen intensiveren door extra budget beschikbaar te stellen (aanbeveling vier).

Om de raad te informeren hebben wij bijgevoegde raadsbrief opgesteld. Wij vertrouwen er op u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Pekela,

Burgemeester
De heer J. Kuin

Secretaris
De heer J. van der Woude

Aan de raad van de gemeente Pekela
Postbus 20 000
9665 ZM Oude Pekela

Uw kenmerk:
Zaaknummer:
Start zaak: 18 november 2024
Behandeld door: Fysiek
E-mail adres: info@pekela.nl
Tel. Nummer: 0597-617555
Datum: 18 november 2024
Bijlagen: geen
Verzenddatum:

Betreft: DoeMee onderzoek Energiebesparingsplicht en Informatieplicht Energiebesparing

Geachte heer/mevrouw,

In het DoeMee-onderzoek hebben in totaal 109 rekenkamers onderzoek naar de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing gedaan. In de bijgevoegde bestanden worden de belangrijkste algemene (landelijke) bevindingen van het onderzoek en de specifieke uitkomsten voor de gemeente Pekela is beschreven.

De conclusies en aanbevelingen hebben we samengevat in deze brief verwoord. Wat ons betreft nemen wij de eerste drie aanbevelingen van de rekenkamer over. Uw raad kan de beide verplichtingen intensiveren door extra budget beschikbaar te stellen (aanbeveling vier).

Energiebesparingsplicht

Sinds 1993 geldt de verplichting voor bedrijven en instellingen om zuinig om te gaan met energie. Sinds 2008 zijn bedrijven en instellingen die jaarlijks meer dan 50.000 kWh stroom of 25.000 m3 aardgas gebruiken verplicht energiebesparende maatregelen te nemen. Het gaat hierbij specifiek om investeringen die zij binnen vijf jaar kunnen terugverdienen.

Informatieplicht energiebesparing

Bedrijven en instellingen zijn vanaf 1 juli 2019 verplicht eens in de 4 jaar actief informatie te verstrekken aan hun omgevingsdienst over de energiebesparende maatregelen die zij hebben genomen. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) beheert het digitale loket waarmee bedrijven dit aan hun omgevingsdienst laten weten. Indien bedrijven/instellingen voldoen aan de informatieplicht, betekent dit niet dat zij ook automatisch voldoen aan de energiebesparingsplicht.

Taakverdeling toezicht en handhaving

Gemeenten en provincies hadden de uitoefening van toezicht en handhaving van bovenstaande verplichtingen in de meeste gevallen gemandateerd aan hun omgevingsdienst. De energiebesparings- en informatieplicht zijn toegevoegd aan het Basistakenpakket van omgevingsdiensten per 1 juli 2023. Het is dus de omgevingsdienst die het toezicht uitvoert in opdracht van het bevoegd gezag.

Situatie en bevindingen in Pekela

Het budget voor de opdracht aan de Omgevingsdienst Groningen valt in Pekela onder het overkoepelende onderwerp 'Omgevingsdiensten'. Daarbij is geen specifiek bedrag apart geoormerkt voor het toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht. Het budget voor de opdracht aan de Omgevingsdienst Groningen is gebaseerd op de omvang van het energierelevante inrichtingenbestand en de kengetallen op de relevante producten.

In 2019 is middels een schriftelijke opdrachtverlening een opdracht verleend. In de jaren daarna zijn de taken, voor zover mogelijk (personeelstekort en corona) conform deze opdracht uitgevoerd. Vanaf 1 juli 2024 zijn deze taken onderdeel van het basistakenpakket van omgevingsdiensten. De Omgevingsdienst Groningen heeft vanaf 1 januari 2024 besloten daar verder invulling aan te geven.

Wij hebben geen afspraken gemaakt met de Omgevingsdienst Groningen over de monitorings- en verantwoordingsinformatie m.b.t. de *energiebesparingsplicht*. Wel over het aantal jaarlijkse controles. De rekenkamer constateert ook dat uw raad nooit vragen heeft gesteld over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht door de omgevingsdienst.

Conclusies & Aanbevelingen

Conclusie 1:

Er is geen sprake van een expliciet geformuleerde opdracht, maar er wordt vanuit gegaan dat deze taken onderdeel uitmaken van de basistaak van de Omgevingsdienst. Daarbij wordt geen geld apart geoormerkt voor het toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht. De gemeente geeft verder zelf geen invulling aan toezicht en handhaving, naast de taken die bij de Omgevingsdienst zijn belegd sinds 1 juli 2023.

Aanbeveling 1:

Het verdient aanbeveling de opdracht tot toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht, alsmede de budgettaire kaders daartoe, explicieter in de begroting op te nemen. In het verlengde daarvan kan de gemeente in het kader van het bredere milieubeleid in samenspraak met de Omgevingsdienst nadere invulling geven aan de opdracht tot toezicht en handhaving. De Omgevingsdienst Groningen wil in haar nieuwe trajectplan daartoe het initiatief nemen.

Conclusie 2:

De gemeente stuurt niet expliciet op de taken inzake toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht van de Omgevingsdienst. Er bestaan geen formele afspraken over de aard en frequentie van monitorings- en verantwoordingsinformatie met betrekking tot de energiebesparingsplicht. Er zijn ook nauwelijks afspraken gemaakt over doelstellingen (KPI's).

Aanbeveling 2:

Het verdient aanbeveling als gemeente zelf sterker te sturen op de taken inzake toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht van de Omgevingsdienst. In het kader van het bredere milieubeleid, is het goed in samenspraak met de Omgevingsdienst Groningen afspraken te maken over de monitorings- en verantwoordingsinformatie met betrekking tot de energiebesparingsplicht.

Wellicht dat de gemeente ook, in samenspraak met de Omgevingsdienst, activiteiten kan ontwikkelen, bijvoorbeeld voorlichtingsbijeenkomsten voor ondernemers (zoals de gemeente in het verleden al deed), bij bedrijvenbezoeken actief te communiceren, te stimuleren en te adviseren inzake de energiebesparingsplicht, en controles van de Omgevingsdienst op de voet te volgen.

Conclusie 3:

De gemeente heeft met de Omgevingsdienst Groningen geen afspraken gemaakt over de monitorings- en verantwoordingsinformatie met betrekking tot de energiebesparingsplicht. Dat blijft beperkt tot erg summiere cijfers over advisering, toezicht en controles. Deze summiere jaarrapportage leidt niet tot reacties vanuit de raad.

Aanbeveling 3:

Het verdient aanbeveling striktere afspraken met de Omgevingsdienst Groningen te maken, gericht op meer inhoudsvolle informatie inzake de energiebesparingsplicht. Het is raadzaam, dat in het kader van het bredere milieubeleid, het energiebesparingsbeleid explicieter onder de aandacht te brengen van/te bespreken met de gemeenteraad.

Aanbeveling 4:

De gemeenteraad kan in het dossier energiebesparingsplicht ook zelf meer initiatief nemen door expliciet te sturen op de informatievoorziening van en afspraken met de Omgevingsdienst. De Omgevingsdienst kan de controle en handhaving van beide verplichtingen intensiveren door daar aanvullend opdracht voor te verlenen.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Pekela,

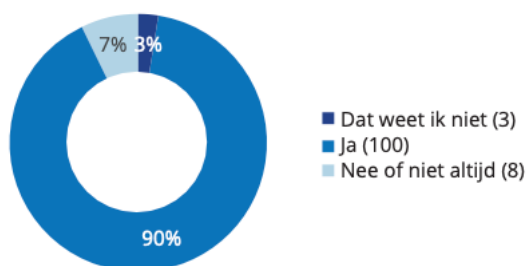
Burgemeester
De heer J. Kuin

Secretaris
De heer J. van der Woude

DoeMee onderzoek 2024 – Energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing – Benchmark

In deze benchmark worden de uitkomsten van het onderzoek voor Pekela vergeleken met de landelijke uitkomsten

Zijn de rollen en taken van de gemeente en omgevingsdienst met betrekking tot het toezicht op de energiebesparings- en informatieplicht op dit moment helder?

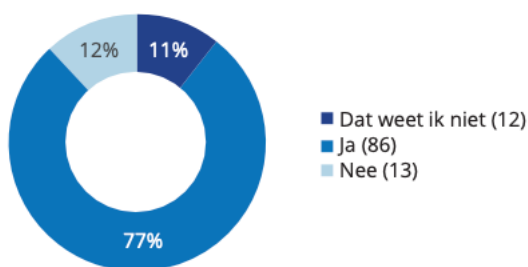

111

Nee of niet altijd: taakverdeling is nog niet helemaal ingeregeld.

Voor de gemeente Pekela geldt dat zij tot de grote groep gemeenten behoort waar de rollen en taken van gemeenten, provincies en omgevingsdienst met betrekking tot het toezicht op de energiebesparings- en informatieplicht op dit moment duidelijk zijn. De energiebesparingsplicht maakt bij de omgevingsdienst impliciet als taakveld onderdeel uit van het VTH-stelsel (stelsel van vergunningsverlening, toetsing en handhaving). De omgevingsdienst zoekt nog naar kaders om deze taken een eigen plaats te geven.

Is de opdracht op toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht aan de omgevingsdienst in de begroting van uw gemeente opgenomen?

111

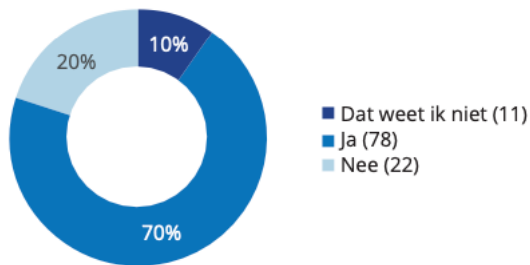
Voor de gemeente Pekela geldt dat het onbekend is op welke wijze de opdracht op toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht aan de omgevingsdienst in de begroting is opgenomen.

Het budget voor de opdracht aan de omgevingsdienst wordt bepaald op basis van (vermoedelijk) een voorstel voor het uitvoeren van deze activiteit door de omgevingsdienst, waar de gemeente op kan reageren.

- 39 - Onder het overkoepelende onderwerp 'omgevingsdiensten'
- 14 - De energiebesparingsplicht is als onderdeel van een programma benoemd in de begroting
- 13 - Onder het overkoepelende onderwerp 'milieu'
- 10 - Anders, namelijk...
- 5 - De energiebesparingsplicht is als specifiek onderdeel benoemd in de begroting
- 5 - Onder het overkoepelende onderwerp 'VTH'
- 4 - Dat weet ik niet
- 1 - Onder het overkoepelende onderwerp 'energie'

Het budget wordt vaak bepaald op basis van een inschatting van het aantal bedrijven dat aan de verplichtingen moet voldoen, wat vervolgens gecombineerd wordt met het geschatte aantal uren dat nodig is voor de controle per object en de prijs per controle (kengetallen per omgevingsdienst).

Is er door uw gemeente/provincie een opdracht geformuleerd voor de omgevingsdienst over de invulling van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht?

111

Geen opdracht geformuleerd: gemeenten geven aan dat dit onderdeel is van de basistaak van omgevingsdiensten en het niet nodig is een aanvullende opdracht te formuleren. In andere gevallen is de rol- en taakverdeling (nog) niet duidelijk en moet de opdracht nog worden geformuleerd.

De gemeente geeft aan dat er is een opdracht geformuleerd voor de omgevingsdienst over de invulling van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht, maar het is onbekend op welke wijze deze is geformuleerd. De omgevingsdienst geeft echter aan dat voor zover zij weten er nog geen opdracht is geformuleerd, maar dat zij er wel open voor staan om hierover in gesprek te gaan. Het is onbekend of de opdracht in de praktijk wordt uitgevoerd.

Hoe is de opdracht voor de omgevingsdienst over de invulling van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht geformuleerd? (meer antwoorden mogelijk)

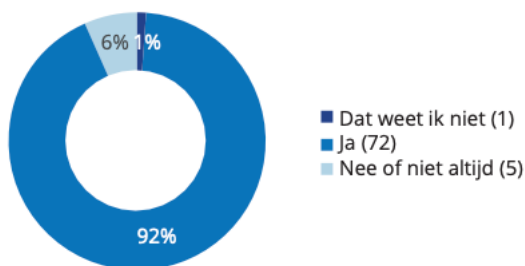

78

In geval anders namelijk: opdracht geformuleerd in jaarlijks uitvoerings- of werkprogramma.

Voor Westerwolde geldt dat de werkzaamheden onderdeel uitmaken van het algemene pakket aan taken voor de omgevingsdienst, zonder expliciete verwijzing naar het toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht.

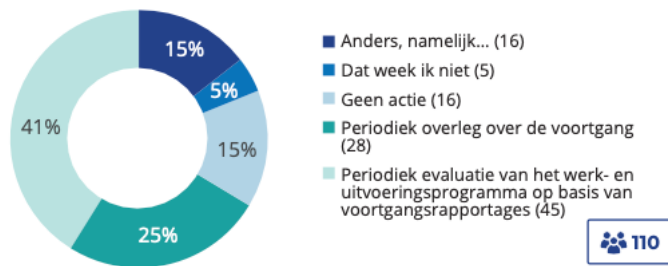
Wordt de opdracht in de praktijk ook uitgevoerd?

78

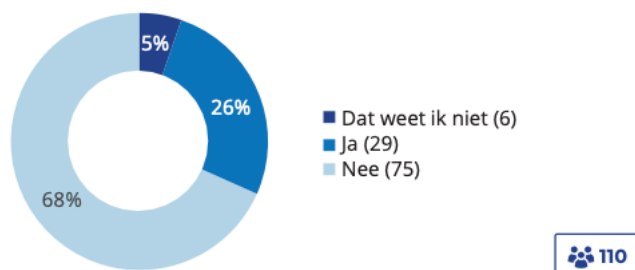
Voor de gemeente Pekela geldt dat het onbekend is op welke wijze deze is geformuleerd.

Welke actie(s) heeft uw gemeente/provincie richting de omgevingsdienst ondernomen om te sturen op de taak van de omgevingsdienst m.b.t. toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht?

Voor de gemeente Pekela geldt dat het onbekend is of de gemeente sturing heeft op de taak van de omgevingsdienst.

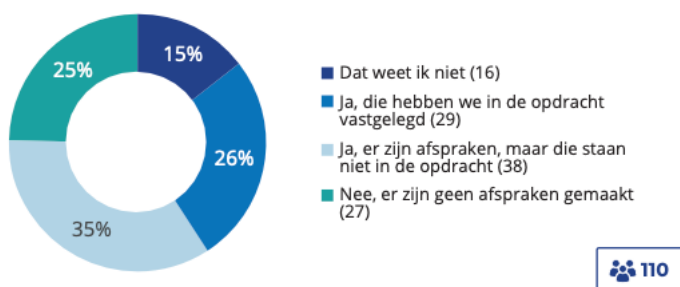
Geeft uw gemeente/provincie zelf invulling aan toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht energiebesparing naast de taken die bij de omgevingsdienst zijn belegd sinds 1 juli 2023?

De gemeente Pekela geeft zelf geen invulling aan toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht energiebesparing, naast de taken die bij de omgevingsdienst zijn belegd sinds 1 juli 2023.

Indien ja: een aantal gemeenten geeft aan eigen toezichthouders in dienst te hebben die toezien op niet-basistaakbedrijven. Twee gemeenten voeren zelf het toezicht en de handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht uit. Een aantal gemeenten geeft daarnaast aan actief te communiceren, stimuleren en adviseren over de verplichtingen. Ook zijn er gemeenten die aangeven zelf het toezicht op kantoorgebouwen uit te voeren, die over minimaal energielabel C dienen te beschikken.

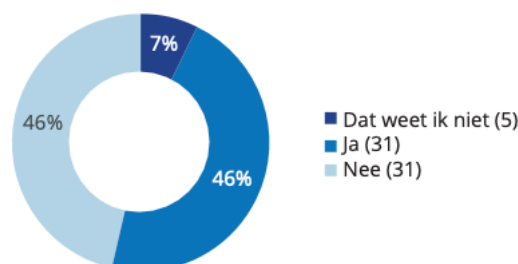
Zijn er afspraken gemaakt tussen uw gemeente/provincie en de omgevingsdienst over de monitorings- en verantwoordingsinformatie m.b.t. de energiebesparingsplicht?

Het is onbekend of er door de gemeente Pekela afspraken zijn gemaakt over de monitorings- en verantwoordingsinformatie met de omgevingsdienst m.b.t. de energiebesparingsplicht.

Nee of niet altijd: taakverdeling is nog niet helemaal ingeregeld.

Zijn er doelstellingen (KPI's) afgesproken met omgevingsdiensten over de monitorings- en verantwoordingsinformatie m.b.t. de energiebesparingsplicht?

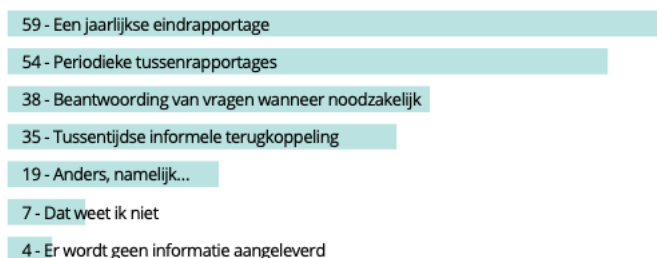

67

Voorbeelden van KPI's zijn aantal controles en hercontroles per jaar, de besteedde uren en het soort overtreding.

De gemeente Pekela heeft geen afspraken gemaakt met de omgevingsdienst over de monitorings- en verantwoordingsinformatie m.b.t. de energiebesparingsplicht. Dus ook geen afspraken over doelstellingen KPI's.

Op welke wijze ontvangt uw gemeente/provincie informatie over de resultaten van de handhaving van de energiebesparingsplicht van de Omgevingsdienst? (Meer antwoorden mogelijk)

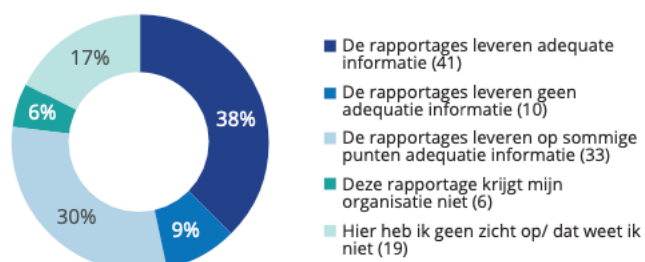
122

In geval anders namelijk: halfjaarlijkse en/of jaarlijkse evaluatie, incidentele informatie via de mail of er zijn nog geen duidelijke afspraken hierover gemaakt. Ook ontvangen veel gemeenten jaarrapportages of tussenrapportages.

Het is onbekend of de gemeente Pekela informatie ontvangt over de resultaten van de handhaving van de energiebesparingsplicht van de Omgevingsdienst.

De omgevingsdiensten zijn nu opzichters aan het opleiden. Die gaan op dit punt aan de slag.

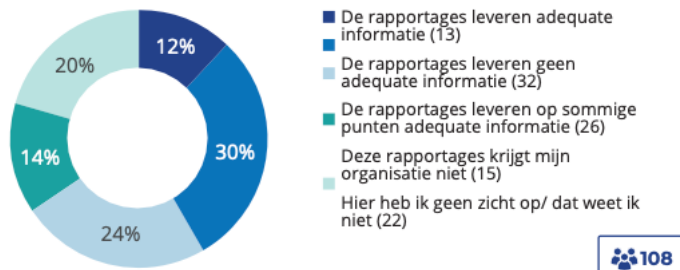
Geven de rapportages van de omgevingsdiensten aan de deelnemende gemeenten adequate informatie over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht?

109

Het is onbekend of de gemeente Pekela informatie ontvangt over de resultaten van de handhaving van de energiebesparingsplicht van de Omgevingsdienst.

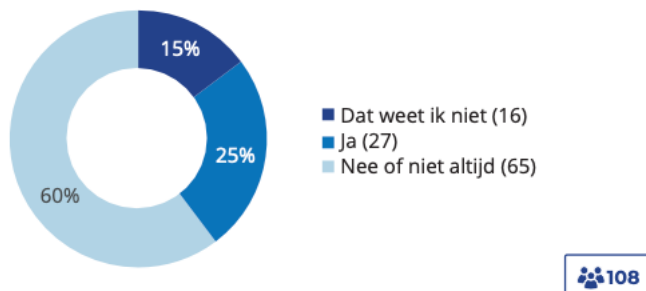
Geven de rapportages van de omgevingsdiensten adequate informatie aan de deelnemende gemeenten en provincies over de bereikte resultaten? Let op: het gaat hierover wat de energiebesparingsplicht oplevert (bijv. reductie CO₂ en vermindering gas- en elektriciteitsverbruik)

Rapportages leveren geen/op sommige punten adequate informatie: de concrete energiebesparing die de uitgevoerde toezicht- en handhavingstak- en hebben opgeleverd ontbreekt (CO₂ reductie). In sommige gevallen is een indicatie van de CO₂ besparing via de omgevingsdienst beschikbaar. Gemeenten geven aan wel behoefte aan dit inzicht te hebben.

Voor de gemeente Pekela is niet bekend of mogelijke informatie adequaat inzicht levert in de uitvoering en resultaten van het toezicht en de handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht.

Zijn er wel eens vragen/opmerkingen gekomen van de Gemeenteraad over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht door de Omgevingsdienst?

Indien ja: Vragen gingen bijvoorbeeld over de werkwijze, de voortgang van de uitvoering van de werkzaamheden (aantal controles, naleefgedrag) en de bereikte resultaten.

Voor de gemeente Pekela is het onbekend of vanuit de Gemeenteraad vragen zijn gekomen over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht door de Omgevingsdienst.

In de gemeenteraad van Pekela zijn nooit opmerkingen gemaakt, of vragen gesteld over de bereikte resultaten, zoals reductie CO₂ en vermindering verbruik van gas en elektriciteit.